

LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISEKSI

211//2014

Kaupunginhallitus § 111

OHEISMATERIAALI: Kuntien kommentit selvitysmiehen alustavasta esityksestä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi

LIITE 2: Mänttä-Vilppulan lausunto valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta (liite jaetaan myöhemmin)

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään, Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmää kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtion osuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta. Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista kevästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja yli-päättään järjestelmämuutoksen tarpeesta.

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 4.4.2014 klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi."

Esittelijän (kaupunginjohtaja Sirviö) päätösesitys:

Kaupunginhallitus päättää

- antaa lausuntonsa valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta liitteen mukaisesti.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa 27.3.2014

Eija-Liisa Käpyaho
kaupunginjohtajan sihteeri

Jakelu

Valtiovarainministeriö / valtiovarainministerio@vm.fi
Talousjohtaja

Valtionvarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNGIN LAUSUNTO VALTIONOSUUSUUDISTUKSEEN

Yleisesti ottaen valtionosuusuudistuksen tekeminen ja järjestelmän uudistaminen on erittäin positiivinen asia. Vanha järjestelmä oli aikansa elänyt, eikä se enää vastaa nykyisen kuntarakenteen vaatimuksia. Vanhaa järjestelmää oli lisäksi muokattu ja päivitetty niin moneen otteeseen, että järjestelmän kokonaisuuden ymmärrettävyys ja loogisuus oli matkan varrella kadonnut. Pyrkimys uuden järjestelmän yksinkertaistamiseen ja avoimuuden lisäämiseen ovat olleet hyviä peruslähtökohtia.

Ehdotetut kriteerit

Pääosin ikäryhmäpohjiin perustuva ja painottuva järjestelmä on perusteltu.

Sairastavuuden painoarvoa on nostettu huomattavasti. Sairastavuudessa on isoja kuntakohtaisia eroja ja sinänsä sairastavuuden merkityksen huomioiminen suuremmalla painoarvolla on oikeutettua ja tarkoituksenmukaista.

Kriteerit ovat hyvät ja yksinkertaiset, mutta tiettyjen yksittäisten kriteerien sisäisen laskentaperusteiden muodostumista tulisi muuttaa.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painot

Vanhempien ikäryhmien valtionosuuden perusteena käytettäviä ikäryhmähintoja on pienennetty merkittävästi. Varsinkin yli 85-vuotiaiden ikäryhmähintaa on pienennetty ja vastaavasti lasten ja nuorten ikäryhmähintoja on nostettu ja perusteluina on käytetty mm. huostaanottojen aiheuttamien kustannusten korvaavuutta.

Uusi ikäryhmäpainotus 6-15 vuotiaisiin yli 65-vuotiaiden kustannuksella ohjaa rahoitusta täysin väärään suuntaan. Alle 15-vuotiaiden lapsiperheiden vanhemmat ovat pääosin työssäkäyviä kuntalaisia ja ovat siten tuottavia veronmaksajia kunnille. Suunniteltu muutos hyödyttää kasvukeskuskuntia, joissa on muutenkin vahva ja vakaa veropohja. Eситetty järjestelmä heikentää dramaattisesti vanhusvoittoisia kuntia, joiden verotulokertymä on ikärakenteen johdosta erittäin heikko. Järjestelmä vahvistaa edelleen kuntia mitkä ovat taloudellisesti vahvoja ja omaavat terveen ikärakenteen ja heikentää entisestään kuntia joissa huoltosuhde ikärakenteen vuoksi on epäedullinen.

Suhteellisesti vanhempien ikäryhmien hintojen pienentäminen ei vastaa ikääntyneen

väestön sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia, joiden on todettu lisääntyneen jo 50 ikävuoden jälkeen. Varsinkin yli 85-vuotiaiden ikäryhmän kunnalle aiheuttamat kustannukset ovat merkittävästi suuremmat, kuin valtionosuusuudistuksen ikäryhmähinnan valtionosuusperuste, koska väistämättä tässä ikäryhmässä mm. laitoshoidon tarve lisääntyy, jolloin kunnille aiheutuvat kustannukset lisääntyvät.

Mänttä-Vilppulan kaupungin näkemyksen mukaan vanhempien ikäryhmien valtionosuusperusteen pienentämiselle ei ole järkeviä perusteita. Kaupunki esittää, että lopullisessa valtionosuusuudistuksessa vanhempien ikäryhmien painoarvoa ei missään tapauksessa tule heikentää ehdotuksessa esitetyllä tavalla.

Sairastavuuskertoimen painottaminen entistä vahvemmin on hyvä asia, mutta sairastavuuskertoimen muodostumista tulisi tarkastella uudelleen. KELA:n lääkkeiden erityiskorvattavuusoikeuksien käyttäminen laskentaperusteena ei anna sairastavuudesta oikeaa kokonaiskuvaa. Sairastavuuden laskentaperusteet tulisi siksi miettiä uudestaan laajemmasta perspektiivistä.

Muiden kriteerien painot

Nykyjärjestelmän kohdan "muut" laskennallisten kustannusten jakaminen muihin kriteereihin lisää järjestelmän avoimuutta ja yksinkertaisuutta.

Työttömyysasteen suurempi huomioiminen kriteereissä olisi perustellumpaa. Nykyinen vallassa oleva keskittämispolitiikka on johtanut siihen, että keskusalueista kauempina olevilla reuna-alueilla on mm. valtion toimesta vähennetty runsaasti toimintaa ja työpaikkoja (esim. varuskuntien lakkautukset). Nämä ovat toimia mihin yksittäisillä kunnilla ei ole omaa vaikutusvaltaa ja mitkä ovat viime vuosina nostaneet huomattavasti kuntien vastuuta työttömyyttä valtion toimesta. Lisäksi valtio on lisännyt merkittävästi kuntien vastuuta työttömyyden hoidossa. Tästä syystä työttömyydestä aiheutuvat kustannukset ovat lisääntyneet kunnissa merkittävästi.

Em. syihin vedoten työttömyyden painoarvoa tulisi kriteereissä nostaa.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaatteet

Ks. edelliset kohdat.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Verotulojen tasaus on tärkeä kuntien tulopohjaa tasaava tekijä. Tasauksen avulla tulee jatkossakin turvata kuntien elinvoimaisuus ja palvelut kaikille suomalaisille ympäri Suomea.

Siirtymätasauksen kesto ja porrastus

Siirtymäaika ja porrastus ovat välttämättömiä toimenpiteitä uuteen järjestelmään

siirryttäessä, jotta kunnat pystyvät reagoimaan muutoksiin. Esitetty aikataulu ja porrastus ovat kunnille riittävät.

Mänttä-Vilppulan kaupunginhallitus 24.3.2014

